

Rättsligt ställningstagande angående

situationen i Irak

Sammanfattning

Migrationsverket har först att pröva om den sökande är flykting. En individuell framåtsyftande bedömning av de anförda skyddsskälerna måste göras enligt 4 kap. 1 § utlänningslagen (2005:716). Vid bedömningen av en sökandes individuella skyddsskäl ska särskilt beaktas om den sökande tillhör en utsatt grupp samt att det för de flesta sökande saknas ett godtagbart myndighetsskydd i Irak.

Det råder en inre väpnad konflikt i provinserna Nineva, Kirkuk, Anbar, Salah al-Din, Bagdad och Diyala. Situationen bedöms inte i någon av dessa provinser vara så allvarlig att alla och envar riskerar att drabbas av det urskillningslösa våldet. En individuell prövning av den sökandes utsatthet måste göras i enlighet med Elgafajidomen.¹

I de södra provinserna – Babil, Kerbala, Najaf, al-Muthanna, Thi Qar, Maysan, al-Qadisiyya, Wasit och Basra – råder andra svåra motsättningar enligt 4 kap. 2 a § första stycket 1 andra ledet utlänningslagen.

I Kurdistan region of Iraq (KRI) råder varken inre väpnad konflikt eller andra svåra motsättningar.

¹ EU-domstolens dom den 17 februari 2009 i målet Elgafaji, C-465-07 (stora avdelningen), 2009-02-17 (Lifos 29964).

För en sökande som är i behov av skydd gentemot sin hemvist kan det bli aktuellt att hänvisa till ett internt flyktalternativ. Möjligheten till internflykt till en provins kan dock ändras över tid för olika grupper, varför det vid dessa bedömningar finns skäl att iaktta försiktighet. De rekommendationer som lämnas i detta ställningstagande bygger på tillgänglig information vid ställningstagandets utformning. Eventuell senare relevant landinformation måste alltid beaktas vid varje bedömning i ett enskilt ärende.

Frågan om uteslutande från att anses som flykting eller alternativt skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 b-c §§ utlänningslagen ska beaktas i varje enskilt ärende.

1. Syfte och bakgrund

Migrationsverket tog ställning till säkerhetsläget i Irak i november 2016. I juni 2017 kommenterades särskilt förutsättningarna för internflykt. Händelseutvecklingen sedan hösten 2016, med bland annat ett flertal offensiver gentemot den så kallade islamiska staten (IS) samt den irakiska arméns offensiv mot de omstridda områdena, har inneburit ett ändrat säkerhetsläge.

Detta ställningstagande ersätter därmed ovan nämnda styrdokument och ger mot bakgrund av aktuell och relevant landinformation ny vägledning kring hanteringen av sökande som kommer från Irak.

Situationen i Irak är emellertid föränderlig och vid varje bedömning måste uppdaterad landinformation användas. På [Lifos Fokusland Irak](#) under rubrik ”Lägesuppdatering” finns länkar till nyhetssidor med mera där det går att finna uppdaterad information om säkerhetsläge, territoriell kontroll och internflyktingar.

2. Rättslig bedömning

2.1. Flyktingskap; utsatta grupper och särskilda riskprofiler

Migrationsverket ska först pröva om den sökande är att betrakta som flykting vid en individuell bedömning utifrån bestämmelsen i 4 kap. 1 § utlänningslagen.

Vid bedömningen av skyddsbehovet ska beaktas att vissa grupper och personer med särskilda riskprofiler kan vara speciellt utsatta. Vid ett sådant förhållande kan den sökande ha lättare för att uppfylla sin bevisbörda.

Det finns inget krav på att den sökande gör sannolikt att han eller hon tidigare har råkat ut för skyddsgrundande behandling, men detta kan utgöra bevisning för att fortsatt risk föreligger. Det ska göras en framåtsyftande riskbedömning av den sökandes situation.²

Beroende på gruppstillhörighet och tillhörighet till viss etnisk eller religiös grupp kan utsattheten vara olika beroende på var i Irak personen kommer ifrån och utifrån säkerhetsläget på orten.

I [Lifos 40665, Lifos. Thematic report, The Security situation in Iraq: July 2016 - November 2017 \(version 4.0.\), 2017-12-18](#), berörs några grupper och kategorier som kan anses särskilt utsatta i Irak på grund av säkerhetssituationen. Genomgången gör inte anspråk på att vara uttömmande.

Familjemedlemmar till personer med anknytning till IS eller som på annat sätt visat stöd till IS riskerar utsatthet. Sunniaraber och sunniturkmener, särskilt singelmän, misstänks ofta för koppling till IS.³ Detta kan drabba både återvändande internflyktingar och internflyktingar på internflyktsorten och oberoende av om samröret skett frivilligt eller på grund av tvång. Misstankar om samröre med IS kan drabba även barn, varför även barn kan riskera övergrepp av den anledningen. Vidare har barn förmåtts gå med i väpnade styrkor vilket inneburit att barn har deltagit i strid. De senaste årens händelser i landet har också inneburit en ökning av barnäktenskap.

Situationen för etniska och religiösa minoriteter förblir svår i Irak. Hur situationen i olika delar kommer att utvecklas i ett Irak där IS är mindre närvarande är svårt att uttala sig om, men den allmänna utsattheten får fortsatt anses svår i delar av landet för exempelvis kristna, yezidier, palestinier⁴ och mandéer. Då förhållandena för en person tillhörande en minoritetsgrupp ser olika ut i olika delar av landet krävs det att man, mot bakgrund av aktuell och relevant landinformation, i varje ärende gör en individuell bedömning av risken för en sökande vid ett återvändande till hans eller hennes hemvist.

² RCI 11/2009, Rättsligt ställningstagande – flykting- och skyddsbehovsbedömningar rörande sökande som tillhör särskilt utsatta grupper.

³ Jfr avsnitt 2.5. om uteslutande. Om det finns misstanke om samröre med IS måste det utredas om det föreligger uteslutandegrunder.

⁴ Gällande situationen för palestinier i Bagdad, se Lifos 39268, UNHCR, Relevant COI on the situation of Palestinian refugees in Baghdad, 2017-03-30.

Konvertiter som övergått från islam till annan religion löper stora risker att utsättas för övergrepp.⁵

Kvinnors situation är fortsatt svår i Irak. IS förlust av territorium har visserligen inneburit att en del av de omedelbara riskerna för kvinnor och flickor minskat. Samtidigt är utsattheten för kvinnor som är eller varit gifta med IS-anhängare stor då de riskerar övergrepp. Hedersrelaterade brott och våld inom familjen är förekommande i hela Irak och drabbar i synnerhet kvinnor.⁶ Situationen i Irak för kvinnor som saknar manligt nätverk är dessutom särskilt allvarlig.

Shiamilisers/Popular Mobilisation Units (PMU) ökade inflytande och stärkta maktposition innebär att en person som av någon anledning uppfattas som motståndare till en sådan gruppering kan riskera skyddsgrundande behandling.⁷

Pressfriheten är allvarligt hotad i Irak. Irak är ett av världens farligaste länder för journalister.⁸

Situationen för HBTQ-personer i Irak är mycket allvarlig. Det finns uppgifter om att miliser knutna till den irakiska regeringen har utsatt framför allt homosexuella män för grova övergrepp. Personer som uppfattas ha en avvikande sexuell läggning riskerar också att utsättas för hedersrelaterat våld.⁹

En sökande som gör sannolikt att han eller hon riskerar skyddsgrundande behandling på grund av tillhörighet till någon av de uppräknade grupperna eller kategorierna bör som regel bedömas som flykting. Uppräkningen är inte uttömmande. Även andra sökande kan bedömas som flyktingar.

Om den sökande inte bedöms vara flykting har Migrationsverket att pröva om han eller hon är alternativt skyddsbehövande med stöd av 4 kap. 2 § första stycket 1 första ledet utlänningslagen. En individuell bedömning ska göras av om den sökande gjort sannolikt att han eller hon löper risk att straffas med döden eller att utsättas för kroppsstraff, tortyr eller annan omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning.

⁵ Lifos 38052, Storbritannien, Home Office, Iraq: Religious minorities, avsnitt 5.3, 2016-08-22.

⁶ Lifos 39397, UD, Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer i Irak 2015-2016, 2017-04-26, avsnitt VI och Lifos 40295, Storbritannien, Home Office, Country policy and information note – Iraq: Kurdish "honour" crimes, 2017-08-01.

⁷ Lifos 40665, avsnitt 3.2 och Lifos 40294, Norge, Landinfo, Irak: Militser i Bagdad, 2017-09-15.

⁸ Lifos 39397, avsnitt IV.

⁹ Lifos 39397, avsnitt VI.

2.2. Säkerhetsläget

Utöver annan refererad landinformation är det Lifos 40665, Lifos, Thematic report, The Security Situation in Iraq – July 2016 – November 2017 (version 4.0.), 2017-12-18, som ligger till grund för bedömningen.

För uppdaterad information om säkerhetsläget i Irak, se Institute for the Study of War (ISW): Iraq Updates och Musings on Iraq. Länkar finns på sidan Lifos fokusland Irak under rubrik ”Lägesuppdatering”.

Mycket har hänt sedan Migrationsverket i november 2016 senast tog ställning till säkerhetsläget i Irak. IS har i princip förlorat den territoriella kontroll man hade i framförallt provinserna Anbar, Nineva och Kirkuk. Därtill har centralregeringen tagit kontrollen över de omstridda områdena.

Säkerhetsincidenterna har därmed minskat. Å andra sidan förekommer incidenter regelbundet kopplat till IS eller andra jihadistiska grupper.¹⁰ Rapporteringen talar om att grupperna omgrupperar sig i Diyala. I det så kallade Bagdadbältet¹¹ finns också motståndsfickor, likaså i delar av den vidsträckta provinsen Anbar.

Efter IS nederlag i Mosul och andra fästen finns det därutöver risker för ökade etniska och religiösa spänningar i dessa områden när olika grupperingar och maktcentra söker stärka sin makt och sitt inflytande. Detsamma gäller efter centralmaktens offensiv mot Kirkuk och de andra omstridda områdena.¹² Därtill har spänningarna mellan kurdiska ledare ökat.

En ytterligare destabiliserande faktor är den ökade närvaron och det ökade inflytandet hos PMU. PMU fortsätter i hög grad att agera självständigt och med straffrihet.

2.2.1. Provinserna Anbar, Nineva, Bagdad, Kirkuk, Diyala och Salah al-Din

IS har numera ingen territoriell kontroll i någon del av Irak. Detta innebär inte att IS inte finns i landet. Motståndsfickor finns, bland annat i Diyala, Salah al-Din, Anbar och i Bagdadbältet. Kapaciteten och viljan att utföra attentat och andra stridshandlingar finns fortsatt, vilket statistik visar. Regelrätta stridigheter förekommer inte, utan IS ”krigföring” synes bestå av välkoordinerade självmordsattacker som ofta riktar sig mot och drabbar civila.

¹⁰ Enligt Musings on Iraq inträffade följande antal säkerhetsincidenter i de konfliktdrabbade provinserna under perioden 15-21 november 2017: Salah al-Din 5, Anbar 8, Kirkuk 7, Diyala 5, Nineva 22, Bagdad 23. Incidenterna ledde till 138 döda (varav 98 civila) och 159 skadade. [MUSINGS ON IRAQ: Security In Iraq, Nov 15-21, 2017.](#)

¹¹ Se Lifos 40665, avsnitt 4.3. för definition av Bagdadbältet.

¹² Lifos 40435, Lifos, Lägesanalys: Irakiska styrkor tar kontroll över strategiska delar Kirkukprovinsen och provinshuvudstaden Kirkuk, 2017-10-16.

Det är därmed för tidigt att säga att den väpnade konflikten mellan centralmakten/PMU (med stöd av Peshmerga) och IS inte längre föreligger. Även om säkerhetsläget stadigt har förbättrats den senaste tiden, förekommer ändå dagligen säkerhetsincidenter som får karaktäriseras som väpnade konfrontationer.

Dessa drabbar civila, varför det föreligger urskillningslöst våld. Därmed kvarstår bedömningen att det råder en inre väpnad konflikt i provinserna Anbar, Nineva, Diyala, Bagdad, Salah al-Din och Kirkuk.¹³

Den väpnade konflikten i dessa provinser bedöms inte i någon del vara präglad av ett generellt och urskillningslöst våld med sådan omfattning och intensitet att alla och envar löper en individuell risk att utsättas för sådan behandling som anges i artikel 3 i Europakonventionen, artikel 15 b i skyddsgrundsdirektivet och 4 kap. 2 § första stycket 1 första ledet utlänningslagen. Inte heller innebär konfliktnivån att säkerhetsläget i någon del generellt medför en sådan personlig risk för en civilperson som avses i artikel 15 c i skyddsgrundsdirektivet och 4 kap. 2 § första stycket 1 andra ledet utlänningslagen.

En individuell framåtsyftande bedömning ska göras i varje enskilt ärende om den sökande kan anses alternativt skyddsbehövande. Enligt 4 kap. 2 § första stycket 1 andra ledet måste en individuell prövning göras mot den sökandes hemvist i enlighet med Elgafajidomens kriterier. Detta innebär att när säkerhetsläget är allvarligt utifrån aktuell landinformation behöver inte den individuella risken vara så hög.

2.2.2. De södra provinserna

I de södra provinserna – Babil, Kerbala, Najaf, al-Muthanna, Thi Qar, Maysan, al-Qadisiyya, Wasit och Basra – föreligger ingen väpnad konflikt i utlänningslagens mening, även om det förekommer incidenter i framförallt Babil där IS försöker att omgruppera sig. Säkerhetsläget kan dock generellt betecknas som instabilt. Politiska maktkamper förekommer där olika milisgrupper har viktiga roller att spela. Återvändande milisgrupper från konflikterna i norra Irak kan ytterligare komma att öka spänningarna i en del provinser. I de shiadominerade provinserna kan misstankarna vara stora gentemot sunniaraber och sunniturkmener för att de ska ha haft någon form av samröre med IS.¹⁴

I de södra provinserna får situationen betecknas som andra svåra motsättningar i enlighet med 4 kap. 2 a § första stycket 1 andra ledet utlänningslagen.

¹³ Jfr Migrationsverket, Utredning, Omständigheter som har betydelse för att bedöma konflikter enligt flyktingrätten, 2017-11-20 (Dnr 1.3.4-2017-125463), avsnitt 3.1.2.

¹⁴ Lifos 38106, Norge, Landinfo, Irak: Situationen för sunnimuslimer i Basra, 2016-09-12.

2.2.3. KRI

I KRI – provinserna Dohuk, Erbil och Suleymaniya – kan säkerhetsläget varken karaktäriseras som inre väpnad konflikt eller andra svåra motsättningar. Situationen kan emellertid anses skör efter folkomröstningen och den efterföljande militära insatsen gentemot de omstridda områdena.

De politiska spänningarna mellan kurdiska falanger samt mellan KRI och Bagdadregeringen kan få följder för regionen och dess invånare, däri inkluderat internflyktingarna. Säkerhetsläget får dock fortsatt i huvudsak betecknas som stabilt.

2.3. Myndighetsskydd

För att det ska kunna bli aktuellt att hänvisa till myndighetsskydd måste det erbjudna myndighetsskyddet vara godtagbart. Begreppet godtagbart myndighetsskydd innebär att staten ifråga ska vidta rimliga åtgärder för att förhindra att en person förföljs eller lider allvarlig skada.¹⁵

Rättssystemet i Irak (utom KRI) lider av kapacitetsbrister och präglas av korruption.¹⁶ De senaste årens förvärrade säkerhetsläge har medfört att dessa brister ökat. Det finns ytterst begränsade möjligheter till myndighetsskydd då det finns en hotbild från shiamiliser.¹⁷ Detsamma gäller när en sökande tillhör en minoritetsgrupp eller på annat sätt en utsatt grupp på sin hemvist, exempelvis när det gäller en sunniarab i Bagdad.¹⁸

Med beaktande av den långvariga konfliktsituationen i Irak samt shiamilisernas ökade inflytande får möjligheten till att erhålla ett godtagbart myndighetsskydd i landet (utom KRI) anses vara ytterst begränsad.

I KRI får det som utgångspunkt anses finnas ett godtagbart myndighetsskydd även om det finns brister och begränsningar, t.ex. när det gäller skydd mot hedersvåld.¹⁹

¹⁵ SR 17/2017, Rättsligt ställningstagande angående vad som utgör ett godtagbart myndighetsskydd och förutsättningar för omedelbar verkställighet med hänvisning till befintligt myndighetsskydd.

¹⁶ Lifos 32331, Migrationsverket/Landinfo, Iraq: Rule of law in the security and legal system, 2014-05-08.

¹⁷ Lifos 40294.

¹⁸ Europadomstolens dom den 23 augusti 2016 i målet J.K. and Others mot Sverige, ansökan nr 59166/12, 2016-08-23 (Lifos 38293) och Lifos 39737, Landinfo, Temanotat, Irak: Situationen för sunnimuslimer i Bagdad, 2017-06-23.

¹⁹ Lifos 38386, Norge, Landinfo, Temanotat. Irak: politi og rettsvesen i de tre kurdiskstyrte provinsene (KRI), 2016-10-27 och Lifos 40295.

2.4. Internflykt

I ett ärende där det konstaterats ett skyddsbehov måste det bedömas om det finns ett internt flyktalternativ; dvs. huruvida det finns *möjlighet* för en sökande att resa till ett visst område och ifall personen kan få tillträde dit samt om personen kan bosätta sig där. Finns det en sådan möjlighet får man bedöma om det aktuella området utgör ett *relevant* flyktalternativ; dvs. om det finns ett effektivt skydd för personen i det aktuella området. Därefter får det bedömas om det aktuella området utgör ett *rimligt* internt flyktalternativ; dvs. att den sökande inte möts av alltför svåra humanitära förhållanden på orten.

Det är Migrationsverket som ska identifiera den ort som kan utgöra ett internt flyktalternativ för den sökande.²⁰ Resvägen till internflyktsalternativet måste vara säker.²¹

2.4.1. Allmänt om internflykt i Irak

Det finns över tre miljoner internflyktingar i Irak. Även om säkerhetsläget förbättrats är den humanitära situationen svår. Miljontals människor är i behov av nödhjälp och tillgången till samhällstjänster är i viss mån bristfälliga med anledning av den långvariga konfliktsituationen.²² Det sköra och osäkra läget i landet kan snabbt leda till ett förändrat regionalt säkerhetsläge vilket i sin tur kan leda till förändringar av regler och restriktioner för möjligheten till internflykt. Därtill finns det uppgifter om att det på vissa håll finns ett tryck på internflyktingar att återvända till sina ursprungsregioner efter att IS ”besegrats”.²³

Det har emellertid inte kommit rapportering om att de senaste månadernas offensiver mot IS-fästen och mot kurdiska styrkor i de omstridda områdena har medfört några officiella förändringar i provinsernas förhållningssätt till internflyktingar. Utöver annan refererad landinformation är det därmed fortsatt följande rapporter som ligger till grund för bedömningen:

Lifos 39375, [UNHCR, Iraq: Relevant COI for assessments on the availability of an internal flight or relocation alternative \(IFA/IRA\)](#), 2017-04-12.

Lifos 39736, [Lifos, Irak internflykt - aktuella möjligheter att fly mellan landets provinser](#), 2017-06-22.

Eventuell ny aktuell och relevant landinformation måste dock beaktas i varje enskilt ärende.

²⁰ MIG 2009:4.

²¹ SR 29/2016, Rättsligt ställningstagande angående bedömning av säker resväg i asylärenden.

²² Lifos 40665, Avsnitt 5.1-5.2.

²³ Lifos 40665, Avsnitt 5.3.

I delar av Irak och för vissa kategorier finns det ett så kallat sponsorkrav för att bosätta sig i en annan provins än den där man är hemmahörande. Vad sponsorkravet innebär, vem som kan vara sponsor och för vem sponsorkravet gäller kan skilja sig åt mellan olika provinser och över tid.²⁴ Det kan också tillämpas olika strikt beroende på en persons ursprung, etnicitet och religion och därtill kombineras med en eller flera säkerhetskontroller.

I dagsläget präglas provinsernas förhållningssätt till internflyktingar av de senaste årens konflikt med IS och att en stor mängd människor tvingats fly från IS-områden. Därför har striktare krav och hårdare restriktioner på senare tid framförallt drabbat sunniaraber och sunniturkmener från provinser där IS haft en stark närvaro. Samtidigt finns i dagsläget inte samma krav och restriktioner gällande shiiter, kurder och personer tillhörande etniska eller religiösa minoriteter, eftersom det i normalfallet saknas anledning att vara misstänksam mot en sådan person.²⁵

Internflykt bör i första hand bli aktuellt till Erbil och Suleymaniya i KRI samt till städerna Bagdad, Basra och Najaf. Det är fråga om större städer där det torde finnas större möjligheter till arbete och grundläggande service.²⁶ I skrivande stund går det inte internationella flyg till KRI, men detta bedöms inte i sig påverka möjligheten till bosättning i regionen. Det går att flyga till Erbil och Suleymaniya via Bagdads flygplats.

I ett enskilt ärende kan det vid en individuell bedömning finnas någon annan ort som kan utgöra ett möjligt internt flyktalternativ. Anknytning kan finnas till viss ort i form av familj och släkt, annat nätverk eller tidigare vistelse. Utifrån aktuell landinformation måste man bedöma om aktuell ort utgör ett relevant och rimligt internt flyktalternativ. Bevisbördan ligger på Migrationsverket.

2.4.2. KRI

För personer från Nineva finns ett sponsorkrav. Detta gäller officiellt samtliga personer, även kurder.²⁷

För personer som inte kommer från Nineva behövs normalt ingen sponsor, med undantag för några distrikt i provinsen Suleymaniya där det ställs krav på sponsor för sunni- och shiaaraber.²⁸

²⁴ Se bl.a. Lifos 38863, Landinfo, Irak: Bostedstillatelse i Bagdad – prosedyre for arabere fra Mosul og andre tidligere ISIL-kontrollerede områder, 2017-01-26.

²⁵ Lifos 39375, avsnitt I.

²⁶ Jfr Lifos 24828, UNHCR, Guidelines on International Protection: "Internal flight or relocation alternative" within the context of Article 1 A (2) of the 1951 Convention and/or 1967 protocol relating to the status of refugees, 2003-07-23, avsnitt 29.

²⁷ Lifos 39736, avsnitt 3.1; Lifos 39375, avsnitt II 5 a) och 5 c).

²⁸ Lifos 39736, avsnitt 3.1.3. och Lifos 39375, avsnitt II 5 c).

Sunni- och shiaaraber, oavsett varifrån i landet de kommer, och turkmener från Tal Afar behöver vidare skaffa ett bosättningsstillstånd. Om det inte finns några säkerhetsmässiga hinder kan arabiska och turkmenska familjer få sådant tillstånd. Ensamstående män och kvinnor utan familj i regionen måste ha ett anställningskontrakt för att få ett bosättningsstillstånd. Således är det för arabiska och turkmenska ensamstående endast undantagsvis möjligt med internflykt till KRI.

Såvida det inte finns några säkerhetsmässiga hinder för en person erhålls bosättningsstillstånd efter ansökan. Kurder, kakai, yezidier, shabak och turkmener (som inte är från Tal Afar) behöver inte bosättningsstillstånd för att legalisera sin vistelse. Detsamma bedöms gälla mandéer.²⁹

Kristna ensamstående, oavsett var i landet de kommer ifrån, samt kristna familjer från Nineva behöver en sponsor. För kristna familjer som inte kommer från Nineva finns inget krav på sponsor, men däremot behövs ett intyg om att de är internflyktingar från kyrkan eller *mukhtar* för att få bosättningsstillstånd. Detta intyg ska följaktligen ordnas under de tre-sju dagar då *entry permit* gäller.³⁰

Om ett internt flyktalternativ är möjligt måste en individuell bedömning göras om ett sådant internt flyktalternativ är relevant. Även om KRI utgör ett möjligt och relevant internt flyktalternativ för en person måste det även vara rimligt. En individuell bedömning måste göras i varje ärende. För en arab utgör Suleymaniya inte ett rimligt internt flyktalternativ. Detta med anledning av att de inte får en så kallad "Asayish-kod" vilken är en förutsättning för att få tillgång till arbetsmarknaden.

2.4.3. Bagdad

En irakier, oavsett etnicitet eller religion, kan resa in till Bagdad via den internationella flygplatsen.

För att en person från någon av de IS-drabbade provinserna Anbar, Kirkuk, Nineva, Salah al-Din eller Diyala³¹ ska kunna bosätta sig i Bagdad krävs att det finns en sponsor. Därutöver finns krav på rekommendationsbrev och att personen klarar sig igenom säkerhetskontroll hos fem olika instanser.³²

För shiaaraber och kurder från ovan nämnda provinser som uppfyller dessa kriterier kan Bagdad, efter en bedömning i det enskilda ärendet, utgöra ett relevant internt flyktalternativ.

²⁹ Om situationen för mandéer, se Lifos 36571, Norge, Landinfo. Irak: Mandeere i Irak, 2016-01-07.

³⁰ Lifos 39375, avsnitt II 5 a).

³¹ I Lifos 39375 benämns detta som (previously or currently) ISIS-held or conflict areas.

³² Lifos 39375, avsnitt II 1). Se även Lifos 38863.

Den stora misstänksamheten mot sunniaraber och sunniturkmener från någon av de IS-drabbade provinserna gör att de kan få svårt att få en sponsor och rekommendationsbrev. Och även om personen ordnat med sponsor och rekommendationsbrev finns ändå risk för att inte klara sig igenom säkerhetskontrollerna.³³ Erhålls inte tillstånd för bosättning är man i staden illegalt och då riskerar man arrestering och vidarevändning till hemprovinsen.³⁴

För sunniaraber och sunniturkmener från någon av de IS-drabbade provinserna utgör Bagdad mot denna bakgrund inte ett relevant internt flyktalternativ.

Det finns inget sponsorkrav för en person som inte kommer från någon av de IS-drabbade provinserna. Minoritetsgrupper såsom kristna, yezidier, palestinier och mandéer har en utsatt situation i Bagdad. Vid en internflyktsituation föreligger en än större utsatthet. Ett internt flyktalternativ för en person från någon av dessa grupper till Bagdad är därför inte relevant.

En individuell bedömning måste göras i varje ärende om ett internt flyktalternativ är relevant. Som ovan nämnts utgör Bagdad inte ett relevant internt flyktalternativ för sunniaraber och sunniturkmener från någon av de IS-drabbade provinserna. När det gäller en sunniarab eller sunniturkmen som inte kommer från någon sådan provins bör, trots att det i dagsläget inte finns något uttalat sponsorkrav, en förutsättning vara att familj eller annat nätverk finns i staden för att internflykt ska vara relevant.³⁵

2.4.4. Basra

I Basra görs skillnad på om den som söker sig till staden kommer från ett område i någon av de IS-drabbade provinserna som betraktas som säkert eller inte. Personer som kommer från ett område som betraktas som säkert kan inte hänvisas till Basra då de inte får tillstånd att bosätta sig där.³⁶ För personer som inte kommer från ett s.k. säkert område finns i och för sig möjlighet att bosätta sig i Basra. Det krävs dock en sponsor. Har personen inte en sponsor kan med vissa undantag Ministry of Migration and Displacement (moMD) utgöra sponsor. Risken för att placeras i läger är dock stor om personen inte har en sponsor i form av exempelvis familjemedlemmar.

Med anledning av händelseutvecklingen under hösten 2017 i de IS-drabbade provinserna får det anses råda en osäkerhet kring rapporteringen av huruvida ett område betraktas som säkert eller inte. Mot den bakgrunden samt risken för att placeras i ett internflyktsläger ger den sammantagna bedömningen att Basra inte kan utgöra ett internt flyktalternativ för en person som kommer från någon av de IS-drabbade provinserna.

³³ Lifos 39737.

³⁴ Lifos 39375, avsnitt II 1) och Lifos 39736, avsnitt 3.6.

³⁵ Jfr. Lifos 39375, avsnitt II 1) och Lifos 39737, avsnitt 3.5.

³⁶ Lifos 39375, avsnitt II 4 e.

Det finns inget sponsorkrav för en person som inte kommer från någon av de IS-drabbade provinserna. Internflykt är därmed möjligt oavsett etnicitet eller religion. För sunniter tycks det dock finnas risk för att hamna i läger och utsättas för trakasserier.³⁷ När det gäller kristna och mandéer har dessa en utsatt situation, även om en del förbättringar skett vad gäller säkerheten i de södra provinserna.

För att Basra ska kunna utgöra ett internt flyktalternativ för en sunniarab, kristen eller mandé bör en förutsättning vara att det finns ett nätverk; exempelvis med anledning av tidigare bosättning/vistelse eller anknytning genom släkt eller andra kontakter.

En individuell bedömning får sedan göras i det enskilda ärendet av om Basra utgör ett relevant internt flyktalternativ.

2.4.5. Najaf

För bosättning i Najaf krävs att personen har en sponsor. Om personen kommer från någon av de IS-drabbade provinserna och är sunniarab ställs det högre krav på sponsorn.³⁸

För kristna och mandéer görs bedömningen att samma förutsättningar i form av nätverk som för internflykt till Basra bör vara uppfyllda för att internflykt till Najaf ska vara aktuellt.

En individuell bedömning får sedan göras i det enskilda ärendet av om Najaf kan utgöra ett relevant internt flyktalternativ.

2.4.6. Rimligheten av ett internt flyktalternativ

Om ett internt flyktalternativ är möjligt och relevant måste även rimligheten bedömas. Rimligheten av internflykt är knuten till den enskildes individuella förutsättningar. En bedömning måste ske i varje ärende. Det krävs inte att det finns arbete för alla som återvänder, men rätten att skaffa sig arbete måste finnas. Den sökandes möjligheter att bosätta sig på en ny ort, där han eller hon saknar socialt nätverk ska beaktas.

Omständigheter som kön, ålder och hälsa har betydelse.³⁹ Den sökandes möjligheter att bosätta sig med sin familj på internflyktsorten ska också vägas in.⁴⁰ Skulle den sökande mötas av otillbörliga umbäranden ur humanitär synvinkel är det inte rimligt att hänvisa till ett internt flyktalternativ.⁴¹

Internflykt till KRI, Bagdad, Basra eller Najaf kan vara rimligt för en arbetsför man eller en familj där det finns en arbetsför man. Det kan också

³⁷ Lifos 38106.

³⁸ Lifos 39375, avsnitt II 4 b).

³⁹ MIG 2007:33 II och MIG 2008:20.

⁴⁰ MIG 2010:10.

⁴¹ MIG 2008:20. Se även Lifos 24828, avsnitt C.

vara rimligt för en familj eller för en kvinna där den arbetsföra mannen är bosatt på internflyktsorten.

Varken kvinnor utan manligt nätverk på internflyktsorten eller barn utan vårdnadshavare som saknar nära familjemedlemmar på internflyktsorten, bör hänvisas till ett internt flyktalternativ i Irak.

Risken att hamna i internflyktsläger måste bedömas utifrån de individuella omständigheterna jämte aktuell landinformation. Vid denna bedömning bör bland annat nätverk på orten, utbildning, hälsa, språkkunskaper och ekonomi vägas in. Av aktuell landinformation framgår att det fortsatt är en mindre andel av internflyktingarna som hamnar i läger. Andelen har dock ökat under 2017.⁴²

2.5. Uteslutande

Om ett skyddsbehov har konstaterats måste det utredas och bedömas om den sökande ska uteslutas från att anses som flykting eller annan skyddsbehövande enligt 4 kap. 2 b-c §§ utlänningslagen.⁴³ I princip alla stridande parter i konflikten i Irak har gjort sig skyldiga till brott som kan ligga till grund för uteslutande.⁴⁴

Personer som tidigare haft en högre position inom Saddam Husseins Baathparti eller arbetat inom militären, polisen eller säkerhetstjänsten måste också utredas noga.⁴⁵

2.6. Återvändande

Om det saknas skyddsskäl och det inte heller finns någon annan grund för uppehållstillstånd är utgångspunkten att den sökande självant ska återvända till hemlandet.⁴⁶

För statslösa palestinier kan det vara svårt att återvända. Tillgänglig landinformation ger dock inte stöd för att det generellt föreligger ett praktiskt verkställighetshinder i utlänningslagens mening i dessa ärenden.⁴⁷

⁴² För uppdaterad information, se International Organization for Migration (IOM) Displacement tracking matrix (länk finns på Lifos fokusland Irak).

⁴³ MIG 2011:24, MIG 2012:14 och MIG 2017:11.

⁴⁴ Se t.ex. Lifos 39865, Human Rights Watch. HRW, Iraq: New abuse, Execution reports of men fleeing Mosul, 2017-06-30; Lifos 38763, Amnesty International, Iraq: Turning a blind eye. The arming of the popular mobilization units, 2017-01-05 och Lifos 38527, UNHCR, UNHCR position on returns to Iraq, 2016-11-14. Se även Lifos 40610, ISW, Iraqi security forces and Popular mobilization forces: orders of battle, 2017-12-01.

⁴⁵ Jfr MIG 2011:24 och MIG 2012:14.

⁴⁶ MIG 2007:46.

⁴⁷ Lifos 35734, Migrationsverket, temarapport: Palestinier i Bagdad, 2015-09-18. Se även SR 25/2016, Rättsligt ställningstagande angående praktiska verkställighetshinder.

Detta rättsliga ställningstagande har beslutats av undertecknad rättschef efter föredragning av rättsliga experten [REDACTED]. I beredningen har även rättsliga experterna [REDACTED] och [REDACTED] deltagit. Ställningstagandet ersätter SR 58/2016 och SR 28/2017 som härmed upphävs.

[REDACTED]